

รู้จากภาวนา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ขอคำแนะนำแนวทางปฏิบัติ”

กราบนมัสการหลวงพ่อก่อน ลูกได้นั่งภาวนาโดยการดูลมหายใจเข้าออก ปกติพอจิตมันเริ่มเข้าสู่ความสงบจะมีความรู้สึกแผ่ซ่านออกจากแถบลิ้นไปทั่วร่างกาย มีความสุข ลมหายใจละเอียดเบาสบาย

เมื่อคิ่่นั่งภาวนามีความแปลกออกไปจากทุกครั้ง คือรู้สึกเหมือนว่ามีลมเย็นสบายเข้ามาออกจากรูขุมขนทั่วร่างกาย ลมเย็นทั่วร่างกายนี้ปรากฏชัดเมื่อเวลาหายใจออกมากกว่าหายใจเข้า

ลูกได้ใช้วิธีดูอาการทางกายนี้เช่นเดียวกับที่ดูลมหายใจ คือแค่รับรู้อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นเฉยๆ ตามความเป็นจริง ไม่ได้เอาจิตไปยินดียินร้าย เมื่อรู้สึกแล้วก็ไม่สนใจลมเย็นนี้ แล้วกลับไปดูลมหายใจต่อตามเดิม

ลูกจึงอยากขอคำแนะนำจากหลวงพ่อก่อนว่า ลูกได้ปฏิบัติถูกทางแล้วหรือไม่เจ้าคะ ขอขอบพระคุณค่ะ

ตอบ : ใช้นี้พูดถึงกำหนดลมหายใจนะ ถ้ากำหนดลมหายใจ เริ่มต้นในการปฏิบัติก่อนเวลาปูพื้นฐาน ปูพื้นฐานมา ทาน ศีล ภาวนา

ในการทำบุญกุศล การทำบุญกุศลมันเพิ่มอำนาจวาสนาบารมีของตน ในการทำทานๆ คนที่จิตใจผ่องแผ้ว คนที่จิตใจเป็นธรรมๆ เขาจะมีเพื่อนฝูงของเขา เขาจะมีคนรอบข้างของเขา นี่คือผลของทาน

ทาน ศีล ภาวนา

การทำบุญๆ ทำบุญเพื่อตัวเรานี่แหละ สิ่งที่เราเสียสละ เสียสละมันอยู่ที่มากน้อย ความมากน้อย มากน้อยในวัตถุเรื่องหนึ่ง มากน้อยในหัวใจใจ

คนที่เป็นธรรมๆ นะ เวลาเขาทำเขาปิดทองหลังพระ เวลาเขาทำทานเขาจะไม่ให้ใครรู้ว่าเขาทำอะไรเลย มีหลายๆ คนมากที่เวลาทำบุญๆ ทำบุญผ่านคนอื่น ไม่ให้รู้ว่าตัวเราทำๆ ใจ

ไอ้คนที่ไปทำๆ ที่เราเห็นที่วัดป่าบ้านตาด พวกนายหน้าทั้งนั้นนะ พวกทำบุญ ข้างหน้าเป็นนายหน้า นายหน้าคืออะไร นายหน้าคือมีนายทุน นายทุนคนที่เขามีทรัพย์เขาไม่ยอมแสดงตัว เขาให้ทุนใจ ให้ทุนพวกนี้ว่า ทำไฉนนั้นคะ ทำไฉนนี้คะ ทำไฉนนี้ พวกนายหน้า พวกนายหน้าพวกทำบุญ นี่พูดถึงระดับของทาน ถ้าอย่างนี้เจตนา

ที่เป็นบุญๆ ที่เป็นทานๆ คนที่เขาปิดทองหลังพระนะ ปิดทองหลังพระเขาทำเขาไม่ให้รู้ตัวว่าเขาทำ เพราะถ้ารู้ว่าเขาทำมันเป็นเรื่องของทางโลกใจ ทางโลกถ้ารู้ว่าใครทำแล้วทุกคนจะมุ่งไปหาเขา แล้วไปขอความช่วยเหลือจากเขา เขาจะปิดตัวตนของเขา นี่คนที่เขาสมบุญในทานของเขา เขาไม่แสดงตัว เขาทำของเขา แล้วอย่างนั้น นั่นนะที่ว่าทำบุญทิ้งเหวๆ ทำบุญทิ้งเหวเขาทำกันอย่างนั้น ทำบุญทิ้งเหว ทำแล้วไม่ให้ใครรู้ นั่นทำบุญทิ้งเหว

แต่เวลาทำแล้ว ถ้ากล้งยังไม่ได้ตั้งกล้ง มันทำไม่ได้ ต้องกล้งตั้งก่อนนะ ไอ้อย่างนั้นกรณีทำมันกับบุญของเขา แต่บุญอย่างนั้นมันเป็นอย่างวานะ ๕๐-๕๐ แต่ถ้ามันยังประกาศชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณ เรื่องของเขา ไฉนมันเป็นการประชาสัมพันธ์ วัดวาอารามต่างๆ เขาต้องบอกใครให้เท่าไรจะเขียนตัวใหญ่กว่า จะเขียนไว้หน้าวัดเลย

แต่พระปฏิบัติไม่เป็นอย่างนั้น พระปฏิบัตินะ เขาต้องการความสงบระงับ เขาไม่ต้องการที่พลุกพล่าน เขาต้องการความสงบใจ ทาน ศีล ภavana

ถ้าเรื่องของท่านเป็นเรื่องของท่าน เรื่องหนึ่ง เรื่องของศีลคือความปกติของใจ ใจที่เป็นปกติมันทุกข์มันยาก ถ้ามีศีลมันก็จะเอื่อยขึ้น แล้วถ้าภavanaๆ คนที่จะภavanามันต้องตั้งใจ

การภาวนาคือการเอาชนะตนเอง

ถ้ากำหนดพุทโธหรืออานาปานสติ ถ้ามันสมบุญแบบของมัน มันชนะกิเลสแล้ว คือมันสงบตัวลง

อย่างเช่นคำถามนี้ เวลาเขาภาวนาๆ เขารู้สึกว่าแผ่ซ่าน รู้สึกแผ่ซ่านต่างๆ มันมีความสุขของมัน มีความร่มเย็นของมัน มีความสุขมากๆ แล้วมีความสุขมาก คนที่มีพื้นฐาน เวลาเกิดความสุขขึ้นมาแล้วไม่เอาจิตไปผูกพันกับมันไง ไม่ยินดียินร้าย เขาบอกเขาไม่ยินดียินร้ายกับลมหายใจนั้น แล้วลมหายใจนั้น สังเกตได้ว่า ถ้าหายใจเข้ามันจะแผ่ซ่านมากกว่า หายใจออกมันจะแผ่ซ่านน้อยกว่า

ไอนี้ตั้งสติไว้ ไม่ต้องไปรู้สึกนึกคิดอย่างนั้น ตั้งสติไว้แล้วกำหนดพุทโธไปเรื่อยๆ กำหนดพุทโธไปเรื่อยๆ ถ้ากำหนดลมหายใจก็กำหนดลมหายใจไปเรื่อยๆ

เวลากำหนดลมหายใจ วิตก วิจาร เวลาหายใจเข้า หายใจออกคือวิตกขึ้น คือมีสติ กำหนดรู้ลมนั้น วิตก วิจาร วิจารคือลมเข้าลมออก เวลาพุทโธๆ นึกพุทนึกโธนี่วิตก วิตกขึ้น เวลาวิจาร พุทโธๆ วิตก วิจารต่อเนื่องไปๆ ถ้ามันสมดุลของมัน มันจะเกิดปิติ

นี่ไง ลมแผ่ซ่านอย่างนั้นนะมันก็เป็นปิติ

แล้วถ้าพอมันแผ่ซ่านใหม่ๆ คนปฏิบัติใหม่ๆ พอมันแผ่ซ่าน เวลาเนื้อตัวมันขยายมันมหัศจรรย์นะ มันมีความสุขของมัน เพราะมันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก เป็นการกระทำของตน เป็นจิตที่ได้ประสบเอง ไม่มีใครมาบอก ไม่มีใครมาชักจูงเรา เราดูเราเห็นอย่างนี้มันเป็นของจริง มันยิ่งฝังใจใหญ่เลยละ

แล้วฝังใจ เวลามันได้ครั้งแรกมันจะ อู้ฮู! มหัศจรรย์ แล้วมันสุขมาก แล้วต่อไปมันก็เกิดบ้างไม่เกิดบ้าง พอเกิดบ้าง มันจะเกิดความลึกลับแล้ว ทำไมไม่เป็นอย่างนั้น ทำไมไม่เป็นอย่างนั้น

ไม่เป็นหรอก เวลาเป็นอย่างนั้นมันชี้ใหม่มาหอมใจ เวลาชี้ใหม่ๆ หามันได้กลิ่น มันมาเลยละ ชี้ همینๆ ชี้เก่าๆ หามันไม่มาหรอก

นี่ก็เหมือนกัน ทำซ้ำทำซ้ำ ทำซ้ำทำซ้ำ มันชิน มันชินมันคุ้นเคย อารมณ์อย่างนั้นมันจะเบาลงๆ เห็นไหม วิตก วิจาร ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์ เวลามันต่อเนื่องๆ นี่พูดไว้เลย

เขาบอกว่า เวลาทำอย่างนี้ถูกต้องไหม แล้วขอคำแนะนำหลวงพ่อดต่อไปว่าทำอย่างไรต่อ

กำหนดพุทโธต่อเนื่องๆ กำหนดพุทโธหรือกำหนดลมหายใจ แล้วอยู่กับลมหายใจ สิ่งที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นเพราะว่ามีวิตก วิจารณ์ เกิดขึ้นเพราะเรากำหนดลมนั้น ลมนั้นก็จิตนั้นมันกำหนด แล้วมันสมดุลต่อกัน

การภาวนาคือการเอาชนะตนเอง การภาวนาคือการเอาชนะตนเอง ถ้าการเอาชนะตนเองคือชนะกิเลสในใจของตนไง กิเลสในใจของตนมันสงบนิ่งลง ใจมันก็ปลอดโปร่ง ใจมันแผ่ซ่าน นี่มันเกิดจากอะไร

เกิดจากลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เกิดจากกำหนดพุทโธๆ นี่แหละ แล้วการกำหนดอันนี้มันถึงเกิดอาการแผ่ซ่านอย่างนี้ แล้วเกิดอาการแผ่ซ่านอย่างนี้มันคืออะไร

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เหตุมีเท่านี้มันก็ได้เท่านี้ แล้วถ้ากำหนดพุทโธต่อเนื่องไปๆ หรือ กำหนดลมต่อเนื่องไป อย่าให้มันส่งออก

การเอาชนะตนเอง มันมีการเอาชนะตนเองได้มาก การชนะตนเองได้ปานกลาง การชนะตนเองด้วยความลึกซึ้ง ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิไง การชนะตนเองเป็นครั้งเป็นคราว

แล้วการชนะตนเองเป็นครั้งเป็นคราว ผิดๆ แล้วอย่าไปตื่นเต้น อย่าไปฟุ้งซ่านไปกับความรู้สึกอันนั้น อย่าไปตื่นเต้นกับมัน อย่าไปผูกพันกับมัน เพราะอะไร เพราะมันเป็นอดีตไปแล้ว สิ่งที่เราเคยทำมาเมื่อวานผ่านไปแล้ว วันนี้ ปัจจุบันนี้ พรุ่งนี้จะตามมา

วันนี้ทำแล้วมันเจ็บซ้ำ วันนี้ทำแล้วมันมีแต่ความกระเทือนนะ พรุ่งนี้กระเทือนมากกว่านี้ วันนี้ถ้าทำแล้วมันราบรื่น พรุ่งนี้จะดีกว่านี้ เมื่อวานที่ทำมาแล้วมันผ่านไปแล้ว

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ผ่านมาแล้ว มันผ่านไปแล้ว การกระทำไง พระพุทธเจ้าภาวนามา ๖ ปี ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติกปฏิบัติทั้งชีวิต ใ้เรากระทำ เรากระทำไว้เพื่อเป็นธรรมโอสธไกการประพฤติกปฏิบัติ เราได้ทำๆ ขึ้นมา

เรามีการศึกษานะ ศึกษาเรื่องโลก ศึกษาเรื่องชีวิต ศึกษาเรื่องวิชาชีพ ศึกษาจนตาย พอมีงตายไปแล้วนะ ที่มึงศึกษามาใช้ไม่ได้แล้ว เพราะเดี๋ยวนี้มันออนไลน์หมดแล้ว ต่อไปมันจะเร็วกว่านี้

การศึกษาๆ ใด ศึกษาทุกอย่าง ศึกษาเป็นวิชาเป็นความรู้ของเราทั้งสิ้น มันหมดสมัย มันล้าสมัย เดียวนี้โลกวิวัฒนาการมันเปลี่ยนไปหมดแล้ว นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติมันได้แค่ไหน มันผ่านไปแล้ว มันผ่านไปแล้ว ถ้ามันผ่านไปแล้ว

นี่พูดถึงนี่พูดถึงคนที่ประพฤติปฏิบัตินะ พูดถึงหลักการของมันไง แล้วเราปฏิบัติไปแล้ว มันก็จะเผชิญกับหลักการนี้แหละ แล้วพอเผชิญกับหลักการนี้แล้ว เราไปน้อยอกน้อยใจ เราไปตีค่าความเห็นของเรา คุณค่าของเรา มันก็เป็นเรื่องทัศนคติ เรื่องมุมมองของเราไง

แต่โดยหลักการก็ศีล สมาธิ ปัญญา โดยหลักการของเรา มรรค ๘ โดยหลักการ โดยหลักการ แล้วเราประพฤติปฏิบัติเราก็พยายามปฏิบัติให้สมบูรณ์กับหลักการอย่างนี้ ถ้าหลักการอย่างนี้ นี่ไง การเอาชนะตนเองไง

ถ้ามันสงบอย่างนี้ มันแผ่วซ่าน มันต่างๆ อันนี้มันเป็นผล วิบาก ผลจากการกระทำ มันดีงามแล้วแหละ

แล้วที่เราบอกว่าให้กำหนดลมหายใจไปเรื่อยๆ แล้วก็พุทโธไปเรื่อยๆ อย่างที่

หลวงปู่มั่นท่านสั่งหลวงตาพระมหาบัวไว้ว่า อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทโธ

อย่าทิ้งผู้รู้คืออย่าทิ้งหัวใจของเราไป

อย่าทิ้งพุทโธ อย่าทิ้งพุทโธคือหัวใจเราต้องมีคำบริกรรม หัวใจของเราต้องขยับ หัวใจของเราต้องเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหว เคลื่อนไหวให้มันสงบไป

ถ้าไม่เคลื่อนไหวมันก็แช่อยู่กับอารมณ์เดิมอยู่อย่างนั้นไง การเคลื่อนไหวของเราคือพุทโธๆ เคลื่อนไหวเพื่อสงบ คือนวกรรม คือการกระทำ คือคำบริกรรม

ถ้าไม่มีคำบริกรรม ไม่มีนวกรรม ไม่มีการกระทำ มันก็แช่อยู่อย่างนั้นนะ แล้วแช่อยู่อย่างนั้นบางที่มันก็ดีขึ้น มันสบายๆ แล้วก็แช่อยู่อย่างนั้นนะ ไม่มีทางเป็นอะไรดีขึ้นไปกว่านั้นหรอก

แต่ถ้ามันพุทโธๆ มันเคลื่อนไหว พอการเคลื่อนไหวมันมีการกระทำ สิ่งที่ถูกปรกมันก็จะชักพอกให้สะอาด สิ่งที่เป็นของเหม็น ของไม่ดีนั้น ก็ขยับเขยื้อนให้มันหลุดออกไป พุทโธๆ กำหนดลมหายใจ เราทำของเราต่อเนื่องไปๆ มันก็จะดีขึ้นเรื่อยๆ

ถ้าดีขึ้นไปเรื่อยๆ แล้วถ้าเรื่อยๆ แล้ว เวลาเราจะฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาเราทำความเข้าใจของใจแล้ว ถ้าใจมันสงบ เราทำได้แค่นี้ เวลาถ้ามันพุทโธแล้วมันไม่ไปไหนต่อเนือง เราก็ใช้ปัญญาวิเคราะห์ วิเคราะห์การกระทำของเรา วิเคราะห์ชีวิตของเรา วิเคราะห์ได้ ถ้าวิเคราะห์ไปแล้วถ้ามันเหนื่อยหน่ายก็กลับมาพุทโธต่อเรื่อยๆ ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาฝึกหัด มันเป็นการฝึกหัดให้หัวใจ ให้ใจเรามันมีการกระทำ ฝึกหัดๆ

แล้วถ้าคนฝึกหัดๆ ถ้ามันสมดุล มันสมเหตุสมผล มันก็จะเกิดอาการที่ว่าเราแผ่ซ่าน เวลาใช้ปัญญาไปแล้วมันจะโล่งไปมากกว่านี้ไง มันจะโล่ง มันจะโง่ มันจะยอดเยี่ยม ใ้โฮ! ไม่มีอะไรยอดเยี่ยมกว่าหัวใจที่มันเข้าใจชีวิตเลย นี่กว่านิพพานนะ ไม่ใช่หรอก

มันไม่ใช่ หมายความว่า เวลาต้นไม้มันได้น้ำ ได้ปุ๋ย ได้อากาศที่ดี ดอกไม้มันจะแซมขึ้น หัวใจ หัวใจที่มันได้อบรมบ่มเพาะที่ดีงามมันจะมีความสุขของมัน ที่ว่ามันจะนิพพาน ยัง ไม่ใช่

ต้นไม้มันได้น้ำ ได้ปุ๋ยดี หัวใจได้รับการดูแลที่ดี มันได้มีการกระทำที่ดี เราฝึกหัดของเราไปเรื่อยๆ มันจะพัฒนาของมันไปเรื่อยๆ แล้วการที่มันจะพัฒนา เคลื่อนไหวเพื่อสงบ พุทโธ กำหนดลมหายใจเพื่อสงบ เพื่อความสงบระงับ แล้วความสงบระงับมันจะดีขึ้นเรื่อยๆ

คำว่า “ดีขึ้นเรื่อยๆ” คือมันจะลึกกว่านี้ มันจะอบอุ่น มันจะขึ้นบานกว่านี้ แล้วมันอบอุ่น ขึ้นบาน สุข หาได้ในหัวใจของเราเอง ความสุขหาได้ในชีวิตเราเอง ไม่ต้องไปแสวงหาจากภายนอก ไม่ต้องไปแสวงหาจากที่ไหน แล้วพยายามกระทำของตนขึ้นไป นี่คือการฝึกหัดใจ

คำถามว่า เขาทำอย่างนี้ถูกต้องหรือไม่

ถ้ามันแผ่มันซ่านต่างๆ มันเปิดปิติ เกิดความสุขขึ้นมา เกิดจากการกระทำ ใ้โฮนี้เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิ เป็นที่ยืนยันกับผู้ปฏิบัติมัน

แต่เวลาผู้ที่เขาเรียนอภิธรรม เขาเรียนทางวิชาการเขาบอกว่า หลวงพ่อสอนให้คนสะกดจิต ทำให้มันแผ่ซ่าน ไปฉีดยาก็ได้ ฉีดเซรุ่มเลย มันแผ่ซ่าน”

ใ้โฮมันฉีดยา ไม่เกี่ยว

นี่เหมือนกัน อย่างที่ว่าหลวงพ่อสอนให้สะกดจิต

ไม่ใช่ นี่เป็นเบสิก นี่เป็นพื้นฐาน นี่เป็นพื้นฐานของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจิตตภาวนา การประพฤติปฏิบัติเขาเอาหัวใจ เขาค้นคว้าใจของตนเพื่อมาประพฤติปฏิบัติจิตตภาวนา ไม่ใช่ตำราภาวนา ไม่ใช่ท่องจำภาวนา ไม่ใช่เอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาวิเคราะห์หิวจิตภาวนา ไม่ใช่

จิตตภาวนา มันจะได้มากได้น้อย พันธุกรรมของจิตๆ บุคคลแต่ละบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติแล้วจะเหมือนกันทั้งหมดไม่มี ไม่มี มันจะเป็นของใครของมัน เพราะเวรกรรมของคนไม่เหมือนกัน ความรู้สึกนึกคิด เวรกรรมของคนไม่เหมือนกัน แต่เรากำหนดในกรรมฐาน ๔๐ ห่อง กำหนดลมหายใจ พุทธานุสติ ัมมานุสติ สังฆานุสติ วิธีการทำความสงบ ๔๐ วิธีการ วิธีการเหมือนกันได้

เราทำเหมือนกัน แต่ผลที่ตอบสนองถ้าจะเหมือนกัน เป็นไปไม่ได้ เว้นไว้แต่ไปก๊อปปี้มาสร้างภาพมา อันนั้นก็ป็นกรรมะก๊อปปี้ เป็นการสร้างภาพมา เดี่ยวเขาทวงค่าลิขสิทธิ์นะ

นี่พูดถึงว่าพื้นฐานๆ

ไม่ต้องไปตกใจที่เขาบอกว่า “หลวงพ่อสอนโง่ๆ แหม! แผ่ชานมาอย่างนี้ คนนั่งธรรมดามันก็ชา มันก็เหมือนกัน”

ไอนั่นมันชา มันชาที่ร่างกาย ไม่เกี่ยวกัน เพราะว่าทัศนคติและมุมมองแตกต่างกันไปมาก แต่เราทำของเราเพื่อเหตุนี้ เพื่อปฏิบัติของเราละ นี่พูดถึงข้อที่ ๑. คำถามที่ ๑.

ถาม : เรื่อง “นั่งสมาธิเกิดความมหัศจรรย์ในจิต”

กราบเรียนหลวงพ่อ กระผมขอกราบขอขมาหลวงพ่อ ครูบาอาจารย์ ผิดหรือถูก ครูบาอาจารย์ช่วยชี้แนะกระผมด้วยครับ

กระผมทำวัตรสวดมนต์ นั่งสมาธิที่บ้าน มีอยู่วันหนึ่งนั่งสมาธิแล้วจิตใจโล่งมีความสุข และวันต่อมาก็เป็นแบบเดียวกันอีก

พอมาวันที่ ๓ ขณะที่นั่งสมาธิแล้วจิตในสงบ มีความรู้สึกสบายจิต และคิดในใจว่า จิตใจเราทำไมถึงสงบ รู้สึกเบากายเบาใจ มีศรัทธาในการประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้ามั่นคงเช่นนี้ หรือว่าเราเป็นพระโสดาบัน

พอกระผมคิดแบบนี้ในใจ มีความคิดผุดขึ้นมาจากใจว่า สำคัญตัวเป็นทิฏฐิมานะ พอความคิดนี้เกิดขึ้น ความสงสัยในขณะนั้นเปื่อยออกในใจ เหมือนโยนอะไรลงไปในกระทะร้อน และเปื่อยละลายไปทันที ร่างกายขนลุกไปทั้งตัว จิตใจเกิดความสุข เกิดความสุข และความเข้าใจเกิดขึ้นพร้อมกัน ความสุขเกิดขึ้นพร้อมกับความเข้าใจ ใจนี้โล่งหมด เหมือนกับว่าเข้าใจไปหมดทั้งโลก เป็นความเข้าใจและความสุขที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กันที่อัศจรรย์ใจมากครับ และมีความเข้าใจว่า หากเราจะละจะวางกิเลสออกจากใจต้องเป็นแบบนี้

กระผมขอกราบนอบน้อมพ่อแม่ครูอาจารย์ การประพฤติปฏิบัติของผมมีความเข้าใจ ถูกต้องหรือผิดทางดำเนินหรือไม่ น้อมกราบขอบพระคุณ ช่วยชี้แนะด้วยนะครับ

ตอบ : อันนี้เมื่อปัญหาที่แล้ว เรื่องการภาวนาว่าจิตใจที่มันแผ่ซ่าน เวลามันกำหนด พุทโธ! มันต้องมีเหตุมีปัจจัย ธรรมทั้งหลายต้องมาแต่เหตุ มันต้องมีเหตุมันถึงจะมีผล

แต่ส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่ในการประพฤติปฏิบัติไปมีแต่จินตนาการ เหตุมันไม่มี เวลา จินตนาการ เหตุไม่มี มันก็เป็นการจินตนาการต่อเนื่องไป การจินตนาการต่อเนื่องไปก็ จินตนาการจากตำรับตำรา จากทางวิชาการ จากคำสั่งคำสอนของครูบาอาจารย์ แต่เวลาการ ประพฤติปฏิบัติมันให้เป็นความจริงของเราๆ ถ้าเป็นความจริงของเรา เห็นไหม

นี่คำถาม คำถามว่า เวลานั้นสมาธิไป นั่งสมาธิไปแล้วมีความสุขมาก มีความสุขมาก มีความสุขมาก

เราจะบอกว่า เพราะเรานั่งอยู่ที่นี่ มีนักปฏิบัติมากมายมหาศาลที่เคยภาวนาได้ แล้วทิ้งไป ๑๐ ปี ๒๐ ปีมาหาเรา “หลวงพ่อกับหลวงพ่อกับช่วยพูดให้ผมกลับมาปฏิบัติใหม่สิ” บางคนก็ “หลวงพ่อกับ หนูทิ้งไป ๑๐ ปีแล้วทำอย่างไรดี จะกลับมาปฏิบัติได้ไหม”

ที่บอกว่าเวลาปฏิบัติไปแล้ว ใจโธ! มันมีความสุขมาก มันโล่งหมดเลย

มีคนเป็นอย่างนี้มาเยอะเยอะไปหมดแล้วละ เวลาตอนมันเป็นมันดีมาก ๆ แล้วพอดีมาก ๆ ไป วันเวลา ที่เราบอกว่าสรรพสิ่งในโลกนี้มันต้องเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ตอนที่เวลามันทำได้มันก็มีความสุข มันก็มีความสุข

เวลาพระบวชมา บวชแล้วชาตินี้ต้องเป็นพระอรหันต์แน่นอน บวชแล้วหาบริหารเลย เข้าป่า ปฏิบัติจะให้เป็นพระอรหันต์ให้ได้เลย เตียวออกมาแล้วคางเหลืองออกมาเต็มไปหมดเลย

มันอยู่ที่วาสนาของคนไง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติที่จิตใจมันดีงาม จิตใจที่มันสงบระงับด้วยบุญกุศลของเราละ เราอย่าประมาท ห้ามประมาทเด็ดขาด แล้วดูแลรักษาต่อเนื่องไปๆ ถ้ารักษาต่อเนื่องไป พุทโธไปเรื่อย ๆ แล้วโดยที่ว่ามันไม่ปล่อยปละละเลย

เพราะเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ

โดยธรรมชาติฤดูกาลมันเปลี่ยนแปลงไปปีหนึ่ง ๓ รอบ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว มันเปลี่ยนแปลงของมันไปตลอด แล้วเปลี่ยนแปลงไปบางปีร้อนมาก ร้อนอย่างน้อย ร้อนปานกลาง ร้อนที่สุด มันไม่มีฤดูอะไรเลย มันเปลี่ยนแปลงไปทั้งสิ้น เวลาหน้าฝน หน้าหนาวฝนก็ตก หน้าร้อนฝนก็ตก หน้าฝนฝนก็ตก มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงไป เพราะสภาพแวดล้อมมันเปลี่ยนแปลง ทุกอย่างก็เปลี่ยนไปหมดนะ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาภาวนาๆ เตียวมันก็ดี เตียวมันก็ร้าย แล้วถ้าครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติ ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมนะ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ถ้าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมคือปฏิบัติแล้วถูกต้องดีงาม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่ใช่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่กิเลส ปฏิบัติธรรมสมควรแก่การจินตนาการของตน ปฏิบัติธรรมแล้วแต่จะให้ใครรับรอง ปฏิบัติเพื่อคนอื่น ใครจะเป็นประโยชน์กับใคร

ฉะนั้น สิ่งที่ดีมันดีงามๆ เพราะว่ามันมีความสงบ มีความระงับ แล้วเวลามันเกิด พอจิตมันสงบมันมีความสุขมากเลยละ ไห้โฮ! มันมีความรู้สึกขึ้นมาเลยว่า เอ๊ะ! หรือเราเป็นพระโสดาบัน

สติยังดีมากนะ ไม่ได้เป็นใจ

“หรือเป็นพระโสดาบัน เป็นต่างๆ”

เวลาจิตมันสงบแล้วมันจะมีธรรมะผุดขึ้น คำว่า “ธรรมะผุดขึ้น” มันอยู่แต่ละบุคคลนะ คนที่มีอำนาจวาสนาขึ้นมา มันก็จะผุดขึ้นมาเป็นคติเป็นคำที่ว่าเป็นหัวใจมันมีช่องทางก้าวเดินต่อไป

นี่ไง เวลาธรรม เวลาหลวงตาท่านพูดไง เวลาท่านมหัทศจรยีนใจของท่าน ที่อยู่! มันโล่ง โกงไปหมด มันมองทะลุภูเขาเลากาไปหมดเลย ท่านพูดเลย ธรรมะผุด ฟังธรรม ธรรมมาเตือนใจ

ท่านใช้คำว่า “ธรรมมาเตือนเลย” สัจธรรม อริยสัจมาเตือนเลยละ สิ่งที่เกิดขึ้นที่สว่างไสว ที่มันมหัทศจรยณ์ มันเกิดขึ้นจากหัวใจ มันเกิดขึ้นจากจุดและต่อม มันเกิดขึ้นจากเหตุ มันต้องมีเหตุที่เกิด ไม่มีเหตุที่เกิด มันจะเกิดอะไรขึ้นมาไม่ได้หรอก สิ่งที่เกิดขึ้นมันมีที่มาที่ไปทั้งสิ้น

ท่านบอกธรรมะมาเตือนนะ แต่ว่าสัจของท่านไง ท่านบอกว่าถ้าหลวงปู่มันอยู่ ท่านไปถามหลวงปู่มัน หลวงปู่มันก็จะชี้เข้ามาจุดและต่อมในใจ แต่เพราะหลวงปู่มันท่านนิพพานไปแล้ว จุดและต่อม มันต่อมอะไร มันจุดอะไร

อ้อ! มันจุดบนดวงดาวมั้ง มีพระมาถามเยอะเยอะ เขาบอกว่าเขาเห็นจุดและต่อมเป็นดวงดาว ดวงจันทร์ นู่น จุดและต่อมอยู่อวกาศนู่นนะ

จุดและต่อมมันอยู่กลางหัวอกนี้ต่างหากละ

นี่พูดถึงว่าเวลาธรรมมันผุด ธรรมะมาเตือน

นี่ก็เหมือนกัน พอบอกว่า “อย่างนี้เราไม่ใช่พระโสดาบันหรือ” มันเกิดธรรมะ ธรรมอีกอันหนึ่งขึ้นมาเตือนใจ “ถ้าเป็นการสำคัญตอนอย่างนี้มันเป็นทิวฐิเป็นมานะ” เห็นไหม โสดาบันหายเลย โสดาบันไม่หลงตัวเองเลย

สิ่งที่เราไปเกิดความสุข ไปเกิดความมหัทศจรยณ์ มันพยายามจะตีค่าว่าเป็นโสดาบัน เป็นสัทธาคามี เป็นอนาคามี

เวลาธรรมของคนที่มีมันผูกตะ บางคนผูกแล้ว ใจโห! อาการมันยิ่งใหญ่นักนะ อำนาจวาสนาบารมีของคนมันไม่เหมือนกันไง ถ้าอำนาจวาสนาบารมีของคนมันเบาบาง มันผูกขึ้นมา ก็เป็นคำพูด คำสั่งคำสอน เวลาอำนาจวาสนาของคนที่เป็นกลางนะ เวลาผูกขึ้นมาแล้วมันยังมีความรู้ความเห็นมหัศจรรย์เพิ่มขึ้น แล้วที่ยิ่งถ้าเป็นคนที่มีอำนาจวาสนา เวลามันผูกขึ้นมันสร้างภาพให้เห็นเป็นอาณาจักร ให้เห็นตัวเองยิ่งใหญ่ นี่มันแตกต่างกัน

นี่เวลาธรรมเกิด ธรรมเกิดมันก็มีวาสนาของคนที่สูงต่ำแตกต่างกัน แล้วถ้ามันเกิดอย่างนี้ “อย่างนี้ไม่ใช่พระโสดาบันหรือ” ใจนี้ความคิดเกิด ความปรุงเกิด นี่ธรรมเกิด แต่มันก็มีสติปัญญา “ถ้าเกิดอย่างนี้มันเป็นทิวฏฐิ ถ้าเราหลง คือเรายึดมันจะเป็นทิวฏฐิเป็นมานะ มันไม่ใช่”

พอไม่ใช่ขึ้นมา ปัญญาจริงๆ ใจ ปัญญาเกิด ปัญญาของเราที่เราฝึกเอง เราทดสอบเอง พอมันทดสอบเองมันเกิดปมในใจใช่ไหม เวลาปัญญามันเกิดมันคลี่คลายปมในใจนะ

เขาบอกว่า ใจโห! มันยังมีมหัศจรรย์เข้าไปใหญ่เลย เหมือนกับความรู้สึกรักของเราจะเหมือนกระแสร้อนๆ เาเนยลงไปมันก็ละลายหมดใจ ความรู้สึกที่เราจะยึดมันถือมันมันเปื่อยหมดเลย มันละลายหมดเลย

ถ้ามันละลายด้วยศีล สมาธิ ปัญญา มันละลายด้วยสติปัญญาของเราเอง มันเกิดความสุขมากกว่าที่เราเป็นพระโสดาบัน เป็นพระโสดาบันมันก็เป็นพระโสดาบันใจ ใจนี้มันทั้งพระโสดาบันใจ มันยังมีมหัศจรรย์ในความรู้สึกของตัวเองขึ้นไปใหญ่เลยนะ โลงไปหมดเลย เห็นใหม่ อันนี้คืออะไร

ที่ว่าเวลาทำความสงบของใจ เวลาบอกว่า “นี่เป็นพระโสดาบันหรือ” เกิดความสุข ความรู้สึกอันนี้เกิดจากสมาธิ สุขในสมาธิใจ

หลวงตาท่านสอน สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ธรรมแต่ละตัว ธรรมแต่ละขั้นตอนหยาบละเอียดมันแตกต่างกัน สติธรรม มันก็ทำให้ระลึกได้ เท่าทันตัวเราเองได้ สมาธิธรรม ทำให้เราจิตสงบระงับได้ ทำให้ธรรมผูกขึ้นมาได้ เวลาปัญญาธรรมใจ ปัญญา ถ้ามีทิวฏฐิมานะอย่างนี้มันเป็นทิวฏฐิมานะ มันไม่ใช่ธรรม เวลาปัญญามันคลี่คลาย เห็นใหม่

จากสมาธิแล้วมันเกิดปัญญา พอปัญญามันเท่าทันโสดาบันของตนไง เอาโสดาบันของตนไปเปรียบไปหมดเลย ละลายหมดเลย เห็นไหม นี่ก็เกิดปัญญา ปัญญาธรรม ปัญญาธรรมมันก็ละเอียดลึกซึ้งกว่า กว้างขวางกว่า มีความสุขมากกว่า ความสุขมากกว่า

สรรพสิ่งทุกสิ่งนี้เป็นอนิจจัง แปรสภาพหมด สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นมันเป็นอนัตตา มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไปแล้ว มันเป็นอนัตตา สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา

เว้นไว้แต่ถ้าเป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี อรูปปรกรรม ไม่ใช่อนัตตา ถ้าเป็นวิหารธรรม เป็นธรรมแท้ๆ ไม่ใช่อนัตตา แต่เกิดจากอนัตตา

ไม่มีอนัตตา ไม่เห็นธรรม เพราะสภาวะมันเป็นอนัตตา ไตรลักษณ์ะ มันถึงเป็นธรรม เพราะเป็นธรรมแล้วเป็นข้อเท็จจริงใจ

นี่พูดถึงว่า สิ่งที่ว่าพอมันเป็นไปแล้วมันเป็นสิ่งใด พอมันเปื่อยไปหมด มันมีความสุขมาก เหมือนว่าเข้าใจโลกนี้ทั้งโลกเลย

คนถูกรางวัลทีหนึ่งนะ มันบอกว่าเงินของมันหมดนะ เวลามันแจกเพื่อนหมดแล้วนะ มันไม่มีเหลืออะไรเลย

นี่ก็เหมือนกัน เข้าใจทั้งหมดทั้งโลกเลย พอจิตมันเสื่อมหมดนะ โลกใหญ่กว่าเราอีก

ตอนที่จิตมันดี ตอนที่เราทำดีมันดีทั้งนั้นนะ แต่เราก็อยู่กับสิ่งนั้นนะ เราไม่ได้ปฏิเสธว่าสิ่งนี้มี เราเห็นด้วยกับสิ่งที่เราได้ประสบ ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโก แต่สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ มันเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา

สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลาย ธรรมทั้งหลายที่ประสบพบเห็น ธรรมทั้งหลายที่เราเห็นเป็นอนัตตา มันไม่อยู่กับเราหรอก มันเป็นอนัตตาไปแล้ว แต่ถ้ามันเป็นโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี พระอรหันต์ อรูปปรกรรม เห็นอนัตตา เห็นโลก เห็นอวิชชา ถ้ามันเป็นจริงนะ

แต่ถ้ามันปฏิบัติอย่างนี้ มันเป็นอย่างนี้ เราก็รับรู้ได้แค่นี้ ถ้ารับรู้แค่นี้ เราก็ทำต่อเนื่องไปสิ่งที่ทำมาๆ มันเป็นผลของการประพฤติปฏิบัติ

นี่พูดถึงว่าการนั่งสมาธิแล้วเกิดอัศจรรย์ในจิต อัศจรรย์มาก แล้วเข้าใจว่า ถ้าจะเป็นการวางกิเลสๆ ต่อไปมันต้องรู้แบบนี้

รู้ลึกซึ้งกว่านี้ เพราะว่าอย่างนี้ๆ คือมันของชั่วคราว อย่างนี้ๆ คือว่ามันปฏิบัติแล้วมันรู้มันเห็นในอำนาจวาสนาของตน เป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาฝึกหัดการใช้ภาวนา แล้วปัญญาภาวนาอย่างนี้มันเกิดขึ้นในสมาธิไง เกิดขึ้นจากการนั่งสมาธิ เห็นไหม

เวลาเขานั่งสมาธิไปแล้วจิตมันสงบ สงบขึ้นมันระลึกว่าจะเป็นโสดาบันหรือ แล้วเวลาปัญญามันเกิดขึ้นในสมาธิ ถ้าเป็นโสดาบันมันก็เป็นปฏิज्ञเป็นมานะที่จิตมันอหังการ มันไปยึดว่าเป็นโสดาบัน เท่านั้นนะมันก็จะลายลงด้วยปัญญา

ปัญญาที่เกิดขึ้น ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากสัมมาสมาธิ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าไม่มีสมาธิ คิดร้อยแปด คิด เวลามันปัจจุตังในการนั่งภาวนา แล้วมาคิดตอนนี้สิ รสชาติเป็นอย่างนั้นไหม ไม่

นี่ไง ศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา นี่มันจะเกิดของมัน

แล้วบอกว่า ถ้ามันจะละกิเลส มันต้องละกิเลสแบบนั้น แบบที่ใจรู้

มันจะลึกซึ้งกว่านั้น ดีกว่านั้น หรือจะเบาบางกว่านั้น ให้มันเป็นปัจจุบัน ฝึกหัดของเราไปๆ ทำมาถูกต้องดีแล้ว ทำมาถูกต้องดีแล้ว แล้วปฏิบัติไป นี่ผลของการปฏิบัติ เห็นไหม ถ้าปฏิบัติแล้วมันจะมีประสบการณ์

การที่ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำเล่า คือทำซ้ำ เป็นประสบการณ์ซ้ำของเราไปเพื่อประโยชน์กับการภาวนา ทำแล้วทำเล่า ทำแล้วทำเล่า หมั่นฝึกหมั่นหัด

หลวงปู่มั่นท่านสอน ไถนา ไถนามันก็ไถที่เดิมมันแหละ ไถคราด ไถตะอยู่อย่างนั้นนะ จนกว่ามันจะสมควรแก่การหว่านพืช การดำนา ทำแล้วทำเล่า นี่ก็ทำซ้ำทำซ้ำ

ถ้าไม่ทำซ้ำทำซ้ำ เวลามันเสื่อมนะ โอ้ย! ทุกข์มาก แล้วจะฟื้นมาอย่างนี้ยาก แต่ถ้าฟื้นมาอย่างนี้แล้วรักษาให้ดี รักษาคือมีสติสัมปชัญญะอยู่กับงานของตน อยู่กับชีวิตประจำวันของตน แล้วพอเสร็จจากงานจากหน้าที่แล้วก็มาฝึกหัดภาวนา รักษาไว้

แล้วกำหนดอย่างไร เข้าออกอย่างไร ชำนาญในวิธีในการเข้าและการออก เข้าสมาธิ แล้วการยกขึ้นสู่ปัญญา ผีกัดของเราไปจนมันชำนาญ ทำซ้ำทำซ้ำ ทำซ้ำทำซ้ำ ต้องทำ อย่างนั้นมันถึงจะละเอียดขึ้น ดีขึ้น

แล้วเวลาถึงตักปชานบ่อยครั้งๆ เวลาถ้ามันสมุจเฉตปหานนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งเลย นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่งเลย นั่นอนุปธรรมจะไปอยู่ตรงนั้นนะ นั่นอนุปธรรมที่ไม่เสื่อมสภาพ ที่ไม่แปรปรวน แต่อยู่ที่การกระทำของเราเนี่ย ผีกัดภavanaของตนไปนะ

ถ้าจะให้แนะนำ ก็แนะนำว่า ตั้งสติไว้ สิ่งที่เกิดขึ้นกับเรา เรามาทบทวนได้ คนที่ปฏิบัติไปแล้วมันจะทบทวนได้นะ เราทำอย่างนี้ๆ มันจะเป็นอย่างนี้ เราทำอย่างนี้ๆ มันจะทุกขอย่างนี้ ทำอย่างนี้ ทบทวนๆ แล้วเก็บแต่สิ่งที่ดีงามไว้ แล้วเวลาปฏิบัติให้ผีกัดดอย่างนี้

เว้นไว้แต่เวลากิเลสมันพุดขึ้นมา ทำอย่างนี้มันยิ่งทุกขขึ้นไปอีกเพราะมันอยากได้ ถ้าเวลา มันเสื่อม มันอยากได้นะ มันจะทุกขจะยากมาก เราพยายามทำคุณงามความดีของเราเพื่อประโยชน์กับเรานะ จบ

ถาม : เรื่อง “อยากถามว่าหลวงตาท่านบรรลุธรรม พร้อมทั้งได้ปฏิสัมภิทาญาณ และ มีอำนาจจิตเป็นเลิศใช่ไหมครับ”

ในประวัติหลวงปู่มั่น นิมิตรท่านพบดูพระไตรปิฎกอันวิจิตรสวยงาม แต่มิได้เปิดดู พระไตรปิฎกออกชมอย่างสนใจเต็มภูมิแห่งจุติปฏิสัมภิทาญาณทั้ง ๔ อันเป็นคุณธรรมยังผู้ เข้าถึง ให้เป็นผู้ฉลาดปราดเปรื่องเลื่องลือระบือทั่วไตรโลกธาตุ มีความฉลาดกว้างขวางใน อูบายวิธีประหนึ่งท้องฟ้ามหาสมุทร ไม่มีความคับแคบจนมุมในการอบรมสั่งสอนหมู่ชนทั้ง เทวดาและมนุษย์ทั้งสิ้น

แต่เพราะกรรมอันดีเยี่ยมไม่เพียงพอ บารมีมิให้ โอกาสวาสนาไม่อำนวย จึงเป็นเพียง ได้ชมดูพระไตรปิฎก และตกลอกมาเป็นผลให้ได้รับเพียงขั้นปฏิสัมภิทาญาณ มีเชิงฉลาดใน เทศนาวิธีอันเป็นบาทวิถีแก่หมู่ชนพอเป็นปากเป็นทางเท่านั้น ไม่ลึกซึ้งกว้างขวางเท่าที่ควร

อยากทราบองค์หลวงตา หมายความว่า พ่อตายพ่อยัง ที่โยมกั๊กบอกหลานชาย พ่อตาย พ่อยังนะ มึงรู้ไหม ญาท่านหลวงปู่มั่นท่านมรณภาพไปแล้ว ท่านมหาบัวมาแทนคุณธรรมทุก

อย่างเหมือนกันหมดเลย ให้มีปฏิบัติรักษาท่านให้ดีเช่นเดียวกับหลวงปู่มนั้นะ แกว่าฉัน มีรู้ใหม่ บุญวาสนาของบ้านหนองผือเรายังพอมี นี่พ่อตายแล้วพ่อยังนะ กูกระซิบให้มี มีอย่าบอกอย่าเล่าให้ใครฟังนะ นี่พ่อตายพ่อยังมานี้อบอุ่นตามเดิม คุณธรรมเหมือนกันหมดว่าฉัน

ขอกราบเรียนถามว่า ที่คุณยายกั๊กบอกกับหลานชาย หมายถึงหลวงตาท่านมีคุณธรรมเสมอเหมือนกับองค์หลวงปู่มนั้น ได้บรรลุธรรมพร้อมปฏิสัมภิทาญาณ มีเชิงฉลาดในเชิงเทศนาใช้ใหม่ครับ และได้ยินว่าหลวงปู่สุวัจน์บอกองค์หลวงตามีพลังจิตเป็นเลิศ แต่ท่านถ่อมองค์ท่านชมหลวงปู่ฝั้น ชมท่านพ่อลีแทน

กราบเรียนหลวงพ่อเมตตาอธิบายด้วยครับ จากลูกศิษย์ครับ

ตอบ : อันนี้คำถามและคำตอบสมบูรณ์แบบในตัวเอง

เวลาหลวงตาท่านพูด เวลาหลวงตาท่านพูดท่านก็เล่า เล่าถึงว่าพวกเราเกิดไม่ทัน หลวงปู่มนั้นท่านเสีย ๒๔๙๒ หลวงตาท่านกลับไปอยู่หนองผือ ๒๔๙๓ พวกเรายังไม่เกิด เราจะคุยสิ่งที่เรายังไม่ได้เกิดและเราไม่เห็น มันไม่สมควร แต่เวลาหลวงตาท่านเล่าๆ เราก็จับประเด็นที่หลวงตาท่านเล่านั้นแหละ เพราะเราก็เกิดไม่ทัน เราก็เกิดไม่ทันเหตุการณ์นี้

แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นๆ โดยที่หลวงตาท่านมาเล่า ท่านมาเล่าท่านก็เป็นการยืนยัน เป็นการยืนยันว่า เวลายายกั๊กท่านพูด พ่อตายพ่อยัง

พ่อที่ตายไปก็หลวงปู่มนั้นเป็นพระอรหันต์ พ่อยังอยู่ เพราะพ่อได้ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ลูกหาเพชรน้ำหนึ่งๆ ได้เป็นพระอรหันต์ มันเป็นการยืนยัน ยืนยันตรงนี้ ยืนยันพระอรหันต์ประเภทไหนๆ นั่นอีกเรื่องหนึ่ง เวลาประเภทไหนๆ มันอยู่ที่เวลาพระอรหันต์ท่านคุยกัน ท่านสนทนากัน ท่านจะรู้ของท่านกันเอง ใ้ที่ว่าพระอรหันต์แล้วจบนี้สิ้น เวลาเป็นพระอรหันต์แล้วจบ

พอจบแล้ว เพราะความเป็นพระอรหันต์มันสมบูรณ์แบบอยู่แล้ว แต่ด้วยอำนาจวาสนาของคนมันเป็นประเภทใดๆ นั้นอยู่ที่วาสนาของตน วาสนาของตนได้สร้างมาอย่างไร อันนี้มันเป็นกรรม เป็นการกระทำ ไม่มีใครแข่งดีกับใคร ใครแย่งใคร ใครชิงดีชิงเด่นกับใครไม่ได้ ไม่ได้หรอก มันเป็นสมบัติประจำตัว

มันเหมือนกับคนชอบ ใครชอบ ภูมิภาค คนได้ก็ชอบกินอาหารได้ คนอีสานชอบกินอาหารอีสาน คนภาคเหนือชอบกินอาหารภาคเหนือ คนภาคกลางกินทุกภาคเลย กินทั้งนั้น นี่ก็เหมือนกัน คนที่อยู่ภาคใดเขาก็คุ้นเคยกับอาหารพื้นถิ่นนั้น ถ้าได้อาหารพื้นที่นั้นก็ตรงกับจริตนิสัย

นี่ก็เหมือนกัน พระอรหันต์แต่ละองค์ๆ ที่ท่านสร้างของท่านมา ท่านทำสิ่งใดมา ท่านสร้างอานาจาสนามา ก็เป็นเรื่องของท่าน เพียงแต่เป็นการยืนยัน ยืนยันว่า พ่อตายพ่อยัง

คำว่า “พ่อตายพ่อยัง” นะ เพราะยายกั้ง หลวงตาท่านเล่า เวลาอยู่บ้าน คนแก่ให้ผูกเชือกไว้ ผูกเชือกแล้วเดินลูตามเชือกนั้น เพราะคนแก่มั่นเดินเหินลำบาก แต่หัวใจมันผ่องใสนะ เกาะเชือกเดินไปเดินมามีความสุขใจ วิหารธรรมใจ

ไอ้พวกเราสุขตอนนอน นอนพักตากอากาศ ไปเที่ยวชายทะเล นั่นว่าเป็นความสุข แต่เขาเดินจงกรมเขามีความสุขของเขา นี่คนที่มีคุณธรรมใจ

พ่อตายพ่อยัง คือหมายความว่า หลวงปู่มั่นท่านก็ได้ถ่ายทอด แล้วหลวงตาท่านพูดเอง เวลาพระไปนวดเส้นหลวงปู่มั่น “ถ้าเราตายแล้วจะพึ่งใคร ให้พึ่งมหานะ มหาดีทั้งนอกและดีทั้งใน”

ข้างนอกก็ข้อวัตรปฏิบัติ ข้างในคือในหัวใจใจ มันสมบูรณ์แบบแล้ว

ในการประพฤติปฏิบัติ เวลาเราปฏิบัติเรามีความรู้เห็นในใจขึ้นมา มันเกิดปัญญาขึ้นมาของเราถูกนะ แล้วเวลาไปถามครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านตอบมา ท่านไม่ยอมรับ ไปเพ่งโทษว่าท่านผิดนะ เราจะไปบอกพระอรหันต์ผิดนะ แต่ถูกนี้ถูก อยู่นียอดเยี่ยม

ฉะนั้น พ่อตายพ่อยังคือว่าท่านเป็นพระอรหันต์ด้วยกัน ไอ้พวกเราไอ้ขี้ทูดูกุญแจ ให้ฟังเสียงท่านบ้าง ไอ้คนที่ประพฤติปฏิบัติพยายามหาช่องทางอยู่นะ ให้ฟังเสียงท่านบ้าง เสียงธรรมของหลวงตาพระมหาบัวท่านพูดไว้ ให้ฟังเสียงท่านบ้าง เอวัง